

Kannanotto pienten osaamiskokonaisuuksien kansallisista linjauksista

Tiivistelmä

Käynnissä olevat ESR-hankkeet – Yliopistoverkosto jatkuvan oppimisen edelläkävijänä, POIJU – Pienet osaamiskokonaisuudet: Innostu ja Uudistu!, AMKmicro ja FITech Forward – kokoavat tässä kannanotossa kehittämistyössä esiin nousseet kysymykset, jotka edellyttävät kansallista tulkintaa pienten osaamiskokonaisuuksien (micro-credentials) viitekehysten toimeenpanossa.

Hankkeiden yhteinen näkemys on, että kansallinen viitekehys on oikeansuuntainen ja tarpeellinen perusta. Sen toimeenpano edellyttää kuitenkin täydentäviä periaatetason kansallisia linjauksia, joita käsittelemme tässä kannanotossa kahdesta näkökulmasta:

OKM:n ohjausta ja päätöksiä edellyttävät teemat

- terminologian ja sanaston yhtenäistäminen
- rahoitusmallin selkeyttäminen
- opintojen ja osaamisen todentaminen
- kansallisten tietojärjestelmien ja kv-opiskelijoiden vahvan tunnistautumisen ratkaiseminen

Korkeakoulujen autonomisesti tai yhteistoiminnassa ratkaistavat teemat

- opintojen rakenne ja pinoutuvuus
- osaamisen arviointi
- laatu ja akateeminen vastuu
- oppijan käyttäjäkokemus

Ehdotamme, että OKM käynnistää kohdennetun vuoropuhelun näiden teemojen tarkentamiseksi ja hyödyntää jo toteutettujen pilottien ja hankkeiden tuloksia jatkovalmistelun tukena.

1. Lähtökohta ja tarve kansallisille linjauksille

Pienet osaamiskokonaisuudet (micro-credentials) ovat uusi käsite suomalaisessa korkeakoulukentässä. Vaikka rajattuja ja kohdennettuja kokonaisuuksia on toteutettu pitkään täydennyskoulutuksena, avoimena korkeakouluopetuksena ja TKI-toiminnan yhteydessä, ne tuovat työhön aidosti uusia ulottuvuuksia: systemaattisen työelämälähtöisyyden, yhteissuunnittelun, kansallisen yhteismitallisuuden ja pinoutuvuuden korkeakoulujen välillä. Kansainvälisesti konseptia käytetään usein myös tutkinto-opintojen osien avaamiseen laajemmalle yleisölle, kun taas Suomessa vastaavaa roolia on tähän asti kantanut avoin korkeakouluopetus.

Euroopan unionin micro-credentials-suositus (2022) ja OKM:n valmisteleva pienten osaamiskokonaisuuksien kansallinen viitekehys ovat tuoneet kehittämistyöhön yhteisen sanaston, käsitteellisen rakenteen ja tavoitteen lisätä tarjonnan läpinäkyvyyttä, ymmärrettävyyttä ja luottamusta. Hankkeiden yhteinen näkemys on, että viitekehys muodostaa tarpeellisen perustan pienten osaamiskokonaisuuksien kehittämiseksi.

Käytännön kehittämistyö on kuitenkin tehnyt näkyväksi kohtia, joissa korkeakoulut tarvitsevat tarkentavia periaate- ja tulkintalinjauksia, jotta ratkaisut ovat kestäviä ja keskenään yhteensopivia. Ilman tällaisia linjauksia on olemassa riski, että:

- viitekehysten periaatteita tulkitaan eri tavoin eri organisaatioissa
- ratkaisut jäävät keskenään huonosti yhteensopiviksi
- kehittämistyö hidastuu epävarmuuden vuoksi tai jää hankevetoiseksi
- työelämän näkökulmasta osaamiskokonaisuuksien sisältö, taso ja vertailtavuus jäävät epäselviksi
- oppijan kannalta osaamiskokonaisuuksien löydettävyyttä, vertailtavuutta ja pinoutuvuutta jäävät puutteellisiksi

Kannanotossa ei esitetä muutoksia viitekehykseen. Tavoitteena on tuoda esiin ne kohdat, joissa viitekehys jättää tulkintaa avoimeksi ja joissa kansallinen linjaus tukisi viitekehysten johdonmukaista toimeenpanoa. Linjauksilla ei tarkoiteta yksityiskohtaisia normeja tai yhtä velvoittavaa mallia, vaan yhteistä kansallista tulkintakehystä, joka tukee korkeakoulujen suunnittelua, päätöksentekoa ja yhteistyötä.

Tämän kannanoton rakenne perustuu hankkeiden yhteiseen havaintoon siitä, että toimeenpanon tarpeet jakautuvat kahteen ryhmään: kysymyksiin, joissa OKM:llä on vahva ohjaus- tai päätäntävalta ja kysymyksiin, joissa korkeakoulut voivat vaikuttaa autonomisesti tai yhteistoiminnassa. Tämä jaottelu auttaa kohdentamaan periaatetason linjausten valmistelua tarkoituksenmukaisesti.

2. Keskeiset kansallista linjausta kaipaavat kysymykset

Hankkeiden yhteinen havainto on, että viitekehyksen toimeenpanon tarpeet jakautuvat kahteen ryhmään: kysymyksiin, joissa OKM:llä on vahva ohjaus- tai päätäntävalta, sekä kysymyksiin, joissa korkeakoulut voivat vaikuttaa autonomisesti tai yhteistoiminnassa.

Tämä jaottelu auttaa kohdentamaan periaatetason linjausten valmistelua tarkoituksenmukaisesti. Samalla se tekee näkyväksi sen, että viitekehyksen toimeenpano edellyttää OKM:n ohjauksen lisäksi korkeakoulujen aktiivista yhteistoimintaa ja kehittämistyötä. Kannanotossa nostetaan esiin molemmat tasot, jotta kokonaisuus toimii oppijoiden, työelämän ja korkeakoulujen näkökulmasta.

2.1 Kysymykset, joihin tarvitaan OKM:n ohjausta tai päätöksiä

Seuraavissa kysymyksissä on tunnistettu vahva tarve kansallisen tason ohjaukselle tai linjauksille. Nämä teemat eivät ratkea pelkästään yksittäisten korkeakoulujen tai hankkeiden työllä, vaan edellyttävät ministeriön ohjausta.

2.1.1 Terminologia ja sanasto

Pienten osaamiskokonaisuuksien käsitteistöön liittyvät erot vaikeuttavat viestintää oppijoille, työelämälle ja korkeakoulujen kesken. Käsitteiden tulkinta vaihtelee, ja samoja käsitteitä käytetään eri merkityksissä eri organisaatioissa ja yhteyksissä.

Kansallisen peruskäsitteistön valmistelussa olisi luontevaa hyödyntää olemassa olevia kansallisia sanastoresursseja, kuten Opetushallituksen opetus- ja koulutussanasto OKSAA, ja täydentää niitä pienten osaamiskokonaisuuksien toimeenpanossa tarvittavilla käsitteillä.

Esimerkki: Pienten osaamiskokonaisuuksien yhteydessä käytetään rinnakkain käsitteitä kuten "osaamistavoite", "oppimistavoite", "osaamisyksikkö" ja "suorituskokonaisuus" siten, että niillä tarkoitetaan eri toimijoilla osittain eri asioita. Ilman yhtenäistä kansallista sanastoa yhteentoimivuus, vertailtavuus ja viestintä jää oppijoille epäselväksi.

2.1.2 Rahoitusmalli

Kansallinen viitekehys tunnistaa, ettei pienten osaamiskokonaisuuksien tarjontaa voida rakentaa yksinomaan julkisella rahoituksella, mutta se ei linjaa rahoituslogiikkaa tai kustannusvastuiden periaatteita.

Korkeakoulujen näkökulmasta keskeisiä avoimia kysymyksiä ovat:

- miten OKM-rahoitteinen (rahoitusmalliin sisältyvä) ja markkinaehtoinen koulutus erotetaan ja miten ne näyttäytyvät henkilö- ja yritysasiakkaille
- millä alustoilla koulutukset ovat tarjolla tulevaisuudessa
- miten arvioinnin ja näyttöjen kustannukset kohdentuvat
- milloin oppijalta, työnantajalta tai muulta tilaajalta voidaan periä maksuja ja millä perusteilla
- miten rahoitusmalli tukee sellaista tarjontaa, joka ei rakennu perinteisen opetukseen osallistumisen vaan osaamisen osoittamisen varaan

Näihin liittyvät linjaukset ovat edellytys taloudellisesti kestävälle toiminnalle.

Esimerkki: Korkeakoulu tarjoaa osaamisen näytön yritysten henkilöstölle. Yksi näyttötilanne voi vaatia arvioijalta useita työtunteja, ja kysyntä voi kasvaa nopeasti. Ilman kansallista linjausta siitä, milloin toiminta on OKM-rahoitteista ja milloin markkinaehtoista (ja voiko näytöstä laskuttaa), korkeakoulut toimivat eri tavoin tai pidättäytyvät tarjonnasta.

2.1.3 Opintojen ja osaamisen todentaminen

Pienten osaamiskokonaisuuksien luotettava todentaminen erityisesti silloin, kun osaaminen on hankittu työelämässä eikä opetukseen osallistumalla, edellyttää kansallista linjausta. Tämä koskee sekä arvioinnin periaatteita että käytännön toteutuksen reunaehdoja.

Avoimia kysymyksiä ovat:

- miten osaaminen osoitetaan, kun se on hankittu työelämässä eikä opetukseen osallistumalla
- miten arviointi resursoidaan kestävällä tavalla, erityisesti osaamisen näyttöjen osalta
- miten arvioinnin luotettavuus ja henkilöllisyyden varmistaminen toteutetaan käytännössä, erityisesti digitaalisissa ja kansainvälisissä toteutuksissa
- miten varmistetaan, että työelämässä hankittu osaaminen voidaan todentaa yhdenmukaisesti eri korkeakouluissa

Kansallinen linjaus näistä periaatteista tukisi viitekehyksen toimeenpanoa ja varmistaisi, että työelämässä hankitun osaamisen todentaminen on yhdenvertaista ja tunnustettua eri korkeakouluissa.

Esimerkki: Työelämässä syntynyt osaaminen halutaan todentaa osaamisen näytöllä. Näyttö edellyttää arvioijan työaika, valvottua suoritusympäristöä ja henkilöllisyyden varmistamista. Ilman kansallista linjausta kustannusten kohdentumisesta ja soveltuvista arviointitavoista korkeakoulut toimivat eri tavoin tai pidättäytyvät tarjonnasta.

2.1.4 Kansalliset tietojärjestelmät ja kv-opiskelijoiden vahva tunnistaminen

Kansallinen viitekehys edellyttää oppijan vahvaa tunnistautumista ja yhteentoimivia tietorakenteita, mutta jättää tekniset ja hallinnolliset ratkaisut avoimiksi. Tämä aiheuttaa epävarmuutta esimerkiksi seuraavissa kysymyksissä:

- mitä vahvalla tunnistautumisella kansallisesti tarkoitetaan
- miten kansainväliset oppijat huomioidaan tunnistautumisessa
- miten VIRTta, KOSKI, MyData, Opin.fi ja korkeakoulujen omat järjestelmät tukevat tutkinnon ulkopuolisten suoritusten tietovirtoja

Järjestelmätasolla työtä tehdään aktiivisesti (mm. Digivisio, Opin.fi, EDC-formaatti), mutta käsitteellinen tulkinta esimerkiksi osaamistasomääreiden (noviisi → ekspertti) kansallisesta soveltamisesta eri aloilla jää avoimeksi. Kansallinen linjaus ja järjestelmien kehittäminen rinnakkain vähentäisivät päällekkäistä kehitystyötä ja tukisivat viitekehysten toimeenpanoa yhteentoimivilla ratkaisuilla.

Esimerkki: Kansainvälinen oppija haluaa suorittaa pienen osaamiskokonaisuuden suomalaisessa korkeakoulussa. Viitekehysten edellyttämä "vahva tunnistautuminen" jää käytännössä tulkinnanvaraiseksi ja voi muodostaa esteen, jos se nojaa yksinomaan suomalaisiin tunnistusratkaisuihin. Yhteinen kansallinen tulkinta mahdollistaisi yhdenvertaisemman osallistumisen.

2.2 Kysymykset, joihin korkeakoulut voivat vaikuttaa autonomisesti tai yhteistoiminnassa

Seuraavissa kysymyksissä korkeakouluilla on jo nyt mahdollisuuksia vaikuttaa joko itsenäisesti tai yhteistoiminnassa muiden korkeakoulujen kanssa. Hankkeet pitävät tärkeänä, että nämä kysymykset näkyvät myös kannanotossa, koska viitekehysten toimeenpano edellyttää kentällä tehtävää aktiivista kehittämistyötä ministeriön linjausten rinnalla. Näissä teemoissa kansallinen tulkintakehys voi tukea korkeakoulujen omaa kehittämistyötä, mutta keskeinen vastuu jää korkeakouluille.

2.2.1 Opintojen rakenne ja pinoutuvuus

Viitekehysten mukaan pienillä osaamiskokonaisuuksilla on itsenäistä arvoa ja niitä voidaan koota laajemmiksi kokonaisuuksiksi. Käytännössä tämä edellyttää yhteistä näkemystä siitä,

miten eri korkeakouluissa suoritettut osaamiskokonaisuudet voidaan tunnistaa ja tarvittaessa koota yhteen:

- miten toimitaan, kun oppija on suorittanut pieniä osaamiskokonaisuuksia useista korkeakouluista
- kuka tunnistaa ja todentaa laajemman kokonaisuuden ja millä mandaatilla
- millainen todistus tai muu tunniste laajemmasta kokonaisuudesta voidaan antaa

Kansallinen linjaus pinoutuvuuden peruseriaatteista tukisi viitekehysten tavoitetta osaamisen kumuloitumisesta ja helpottaisi korkeakoulujen välistä yhteistyötä.

Esimerkki: Oppija suorittaa pieniä osaamiskokonaisuuksia eri korkeakouluissa. Ilman yhteistä menettelyä mikään yksittäinen korkeakoulu ei voi todentaa kokonaisuutena syntyvää osaamista eikä oppija saa koontitodistusta, vaikka yksittäiset suoritukset ovat laadukkaita ja arvioituja.

2.2.2 Osaamisen arviointi

Viitekehys edellyttää, että osaaminen arvioidaan luotettavasti ja että arviointimenetelmät kuvataan. Korkeakoulut voivat kehittää osaamisen arvioinnin käytäntöjään autonomisesti omassa toiminnassaan ja yhteistoiminnassa muiden korkeakoulujen kanssa.

Yhteistyössä tehtävä kehittämistyö voi keskittyä esimerkiksi seuraaviin kysymyksiin:

- miten opettajia tuetaan osaamistavoitteiden määrittelyssä ja arviointimenetelmien valinnassa siten, että arviointi mittaa aitoa osaamista, ei vain osallistumista tai sisällön tuottoa
- miten formatiivinen arviointi ja prosessin arviointi voivat täydentää perinteistä summatiivista arviointia
- miten arviointikäytäntöjä voidaan jakaa ja kehittää yhdessä korkeakoulujen välillä

Esimerkki: Yliopiston henkilöstölle suunnattu verkkokoulutus tukee opettajia osaamistavoitteiden määrittelyssä ja arviointimenetelmien valinnassa. Kehittämistyössä on tunnistettu, että osaamisen arviointi pienissä osaamiskokonaisuuksissa edellyttää usein uudenlaista pedagogista ajattelua – esimerkiksi siirtymistä sisältölistojen arvioinnista osaamisen todentamiseen ja prosessin arviointiin.

2.2.3 Laadunvarmistus ja akateeminen vastuu

Suomalaisissa korkeakouluissa opetuksen ja osaamisen laatu perustuu akateemiseen vapauteen sekä opettajien ja tutkijoiden ammattieettiseen vastuuseen. Kansallinen viitekehys nojaa tähän laadunvarmistukseen eikä esitä erillistä akkreditointia pienille osaamiskokonaisuuksille.

Pienten osaamiskokonaisuuksien laadunhallinta kytkeytyy jatkossa korkeakoulujen auditointeihin (Karvi 2025) ja Karvi valmistelee vuonna 2026 itsearviointimallia korkeakoulujen tueksi. Kansallinen tulkinta siitä, miten akateeminen vastuu ja TKI-kytkentä tehdään näkyväksi tässä kehyksessä, tukisi sekä korkeakoulujen että työelämän ymmärrystä.

Korkeakoulut voivat kehittää yhteistoiminnassa esimerkiksi seuraavia kysymyksiä:

- miten akateeminen vastuu ja työnjako tehdään näkyväksi ilman raskaita sertifiointikäytäntöjä
- miten osaamistavoitteiden, arvioinnin ja TKI-kytkennän läpinäkyvyys toimii laatua vahvistavana tekijänä

Tavoitteena ei ole uusi "laatuleima", vaan yhteinen ymmärrys siitä, miten korkeakoulujen laatu ja vastuu kuvataan pienten osaamiskokonaisuuksien yhteydessä.

Esimerkki: Verkkokoulutuksessa hyödynnetään tarkistuslistaa ja itsearviointityökalua pienten osaamiskokonaisuuksien muotoiluun. Ilman yhteistä kansallista tulkintaa osaamistavoitteiden kuvaamisen vähimmäistasosta toteutukset vaihtelevat, mikä heikentää kokonaisuuksien vertailtavuutta.

2.2.4 Oppijan käyttäjäkokemus

Pienten osaamiskokonaisuuksien kehittämisessä tulee huomioida vahvasti oppijan käyttäjäkokemus. Kokonaisuuksien tulee olla helposti löydettäviä, ymmärrettävästi kuvattuja ja käytännössä saavutettavia. Oppijan näkökulmasta on tärkeää, että osaamisen osoittamisen, ilmoittautumisen, suoritustietojen ja mahdollisen pinoutuvuuden käytännöt ovat selkeitä ja mahdollisimman yhdenmukaisia.

Tämä kytkeytyy suoraan viitekehyksen toimeenpanon onnistumiseen: jos käytännöt eroavat korkeakoulujen välillä merkittävästi tai ovat oppijalle vaikeasti hahmotettavia, viitekehyksen tavoite oppijoiden hyödyksi koituvasta tarjonnasta ei toteudu täysimääräisesti. Korkeakoulut voivat yhteistoiminnassa rakentaa esimerkiksi yhteistä minimitietosisältöä, ilmoittautumisen periaatteita ja suoritusten näkyvyyttä koskevia käytäntöjä.

Esimerkki: Oppija etsii ammatillisen kehittymisensä tueksi sopivia pieniä osaamiskokonaisuuksia eri korkeakoulujen tarjonnasta. Jos kokonaisuuksien kuvaukset eroavat merkittävästi, ilmoittautumiskäytännöt vaihtelevat ja suoritustiedot kirjautuvat eri tavoin, oppijan on vaikea vertailla vaihtoehtoja tai hahmottaa omaa osaamispolkuaan. Yhdenmukaisemmat käytännöt edesauttaisivat oppijan päätöksentekoa ja sitoutumista.

3. Yhteenvedo ja ehdotus jatkotoimiksi

Hankkeiden yhteinen näkemys on, että pienten osaamiskokonaisuuksien kansallinen viitekehys on oikeansuuntainen ja tarpeellinen. Sen rinnalle tarvitaan kuitenkin periaatetason kansallisia linjauksia, jotka:

- tukevat viitekehysten käytännön toimeenpanoa tilanteissa, joissa pelkkä viitekehysten yleinen määrittely ei vielä riitä korkeakoulujen yhdenmukaisten ratkaisujen pohjaksi
- vahvistavat työelämän luottamusta korkeakoulujen tutkittuun tietoon perustuvaan tarjontaan
- mahdollistavat korkeakoulujen välisen yhteistyön sekä opintojen yhteentoimivuuden
- selkeyttävät vastuita, menettelyjä ja kustannusten kohdentumista viitekehysten toimeenpanossa
- vahvistavat yhteistä kansallista käsitteistöä ja sanastoa, joka tukee vertailtavuutta, viestintää ja yhteentoimivuutta
- huomioivat oppijan käyttäjäkokemuksen ja tarjonnan saavutettavuuden viitekehysten toimeenpanossa

Kannanotto nojaa käynnissä olevaan kansalliseen kehittämistyöhön (Digivisio, Karvi) ja pyrkii tukemaan sitä. Hankkeet pitävät tärkeänä, että myös käynnissä olevien pilotointien ja muiden hanketulosten kokemukset ovat laajasti hyödynnettävissä kansallisen jatkovalmistelun tukena.

Hankkeet esittävät, että opetus- ja kulttuuriministeriö harkitsee seuraavia jatkotoimia pienten osaamiskokonaisuuksien viitekehysten toimeenpanon tueksi:

- **Tunnistetaan teemat, joissa kansallinen tulkinta tai periaatetason linjaus on tarkoituksenmukaista** ilman viitekehysten avaamista. Tunnistettavia teemoja ovat erityisesti yhtenäinen sanasto ja terminologia, rahoitusmalli, aiempien opintojen ja osaamisen todentaminen, kansalliset tietojärjestelmät ja kv-opiskelijoiden vahvan tunnistautumisen ratkaiseminen sekä pinoutuvuus, osaamisen arviointi, laadunvarmistus ja akateemisen vastuun näkyväksi tekeminen, ja oppijan käyttäjäkokemus.
- **Käynnistetään kohdennettu vuoropuhelu opetus- ja kulttuuriministeriön, korkeakoulujen ja käynnissä olevien hankkeiden välillä** teemojen täsmentämiseksi. Vuoropuhelussa voidaan käsitellä esimerkiksi yhtenäisen kansallisen sanaston rakentamista, oppijan käyttäjäkokemuksen peruseriaatteita sekä viitekehysten toimeenpanon yhdenvertaisuutta tukevia tulkintakehyksiä.

- **Hyödynnetään systemaattisesti jo toteutettujen pilottien ja hankkeiden tuloksia kansallisen jatkovalmistelun tukena.** Tämä edellyttää, että pilottihankkeiden tulokset ovat avoimesti saatavilla ja niitä voidaan käyttää sekä viitekehyksen tarkentavissa linjauksissa että korkeakoulujen omassa kehittämistyössä.

Hankkeet ovat valmiita osallistumaan jatkovalmisteluun ja tuomaan käytännön kehittämistyössä syntynyttä tietoa ja kokemusta ministeriön käyttöön.

Tämä dokumentti on allekirjoitettu sähköisesti UEF Sign-järjestelmällä
This document has been electronically signed using UEF Sign

Päiväys / Date: 17.06.2026 10:01:48 (UTC +0300)

Jaakko Hyytiä

Projektipäällikkö

FITech FORWARD-hanke

jaakko.hyytia@aalto.fi

Kaksiosainen henkilötunnistus (sähköposti- ja puhelintunnistus) (eIDAS-tunnistamisen varmuustaso: korotettu)
Two-factor person identification (email and SMS identification) (eIDAS level of assurance: substantial)

Päiväys / Date: 17.06.2026 10:06:28 (UTC +0300)

PIA-MARIANA AHORANTA

Johtaja

AMKmicro, Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu, Avoin AMK ja täydennyskoulutus

pia-mariana.ahoranta@xamk.fi

Tunnistautuminen pankkitunnuksilla tai mobiilivarmenteella (eIDAS-tunnistamisen varmuustaso: korkea)
Identification using Bank ID or mobile ID (eIDAS level of assurance: high)

Päiväys / Date: 17.06.2026 11:38:49 (UTC +0300)

Riikka Pauliina Vartiainen

Ohjausryhmän puheenjohtaja

Yliopistoverkosto jatkuvan oppimisen edelläkävijänä-hanke

riikka.vartiainen@joensuu.fi

Tunnistautuminen pankkitunnuksilla tai mobiilivarmenteella (eIDAS-tunnistamisen varmuustaso: korkea)
Identification using Bank ID or mobile ID (eIDAS level of assurance: high)

Päiväys / Date: 29.06.2026 16:11:26 (UTC +0300)

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

Jukka Lerkkanen

Ohjausryhmän puheenjohtaja

POIJU – Pienet osaamiskokonaisuudet: Innostu ja Uudistu!-hanke

jukka.lerkkanen@jyu.fi

Kaksiosainen henkilötunnistus (sähköposti- ja puhelintunnistus) (eIDAS-tunnistamisen varmuustaso: korotettu)
Two-factor person identification (email and SMS identification) (eIDAS level of assurance: substantial)